

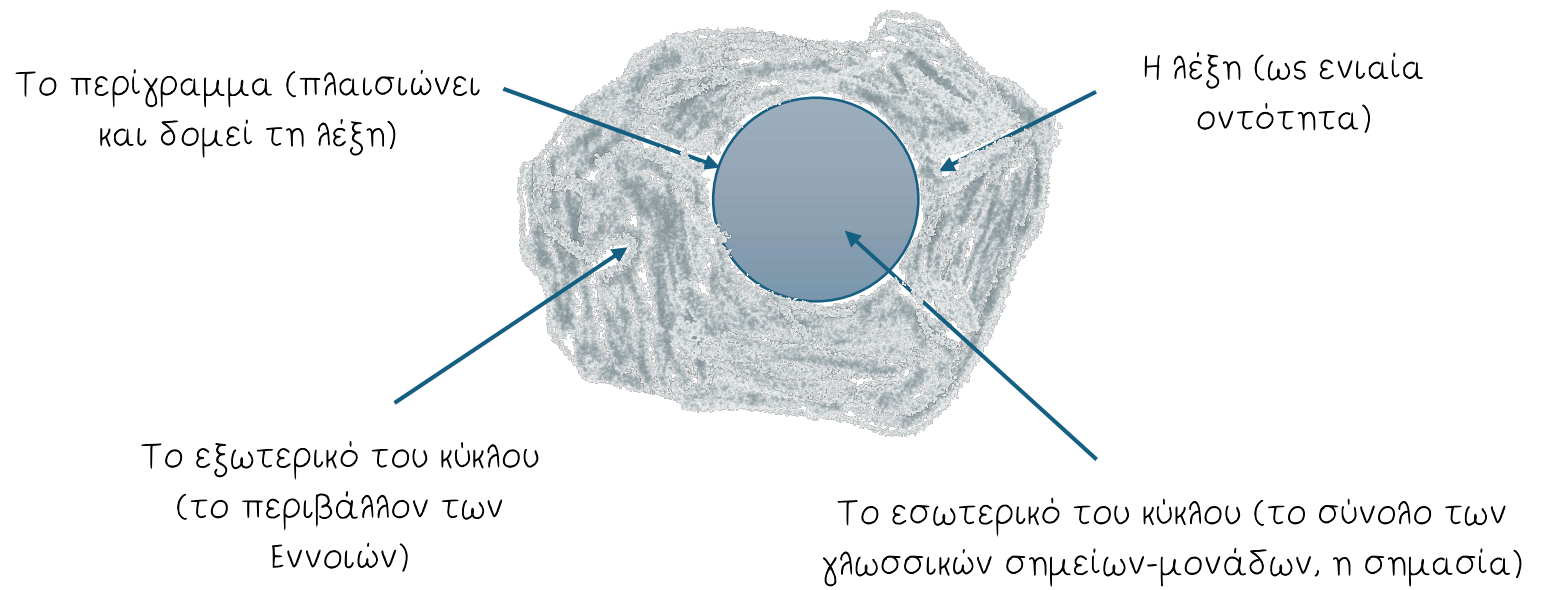
Η ανάλυση μιας λέξης σε φαντασιακό επίπεδο και η χρήση της ως τρόπος οργάνωσης και οριοθέτησης της ασάφειας του ψυχισμού

Αν μια λέξη αναπαρίσταται σε επίπεδο φαντασιακό (δηλαδή σε επίπεδο νοητικής αναπαράστασης) με ένα κλειστό σχήμα, παραδείχματος χάριν με ένα κύκλο, τότε στο εσωτερικό του κύκλου εμπεριέχονται όλα εκείνα τα σημεία που τη νοηματοδοτούν, την καθιστούν έννοια και δημιουργούν τη σημασία της. Το εσωτερικό του κύκλου που ακολουθείται περιμετρικά από ένα νοητό περίγραμμα αποτελεί τον τόπο οριοθέτησης και διαχωρισμού αυτών των στοιχείων από άλλες εννοιολογικές συστάδες οι οποίες βρίσκονται στο εξωτερικό του (σχήμα (α)).

Το περιεχόμενο συγκεντρώνει στο εσωτερικό του την ουσία μιας έννοιας, το σύνολο δηλαδή των απαραίτητων για τον ορισμό της σημασιολογικών σημείων (άλλων εννοιών-λέξεων). Το περίγραμμα αποτελεί την απόληξη όλων αυτών των σημείων, σηματοδοτεί τη σημασιολογική ολοκλήρωση της έννοιας και χαράζει το σύνορο ανάμεσα στη λέξη που *σκεπάζει* τη συγκεκριμένη έννοια και το άπειρο πλήθος των υπάρχουσών λέξεων-εννοιών (όπως ένα κέλυφος προστατεύει το φορέα του από το εξωτερικό περιβάλλον).

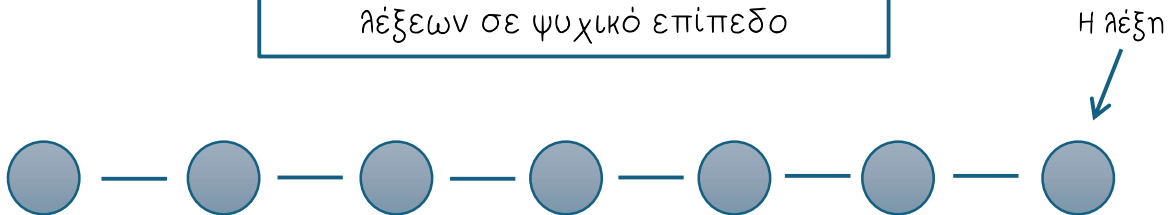
Η απουσία του νοήματος μια λέξης (μη-λέξη) *καθορίζεται* από την έλλειψη της φαντασιακής αναπαράστασης και της νοητικής σύνδεσής της με τη γραμματική μορφή της λέξης (με τα γράμματα που συνθέτουν τη λέξη). Γι' αυτό, αν προσπαθήσουμε να δημιουργήσουμε ψευδολέξεις, δηλαδή αποκομμένες από το νόημα τυχαίες γραμματικές οντότητες που μορφολογικά θυμίζουν λέξεις, θα διαπιστώσουμε ότι πίσω από αυτές δεν υπάρχει τίποτα της τάξης του φαντασιακού, τίποτα που να παίρνει τη μορφή ενός «κάτι» μέσα στο πλαίσιο της φαντασίας μας παρά μόνο ένας τόπος κενός σημαίνοντων. Αυτό σημαίνει ότι η φαντασιακή αναπαράσταση μιας λέξης κατέχει πρωτεύοντα ρόλο στην οργάνωση του ψυχισμού.

Η φανταστική αναπαράσταση
μιας λέξης

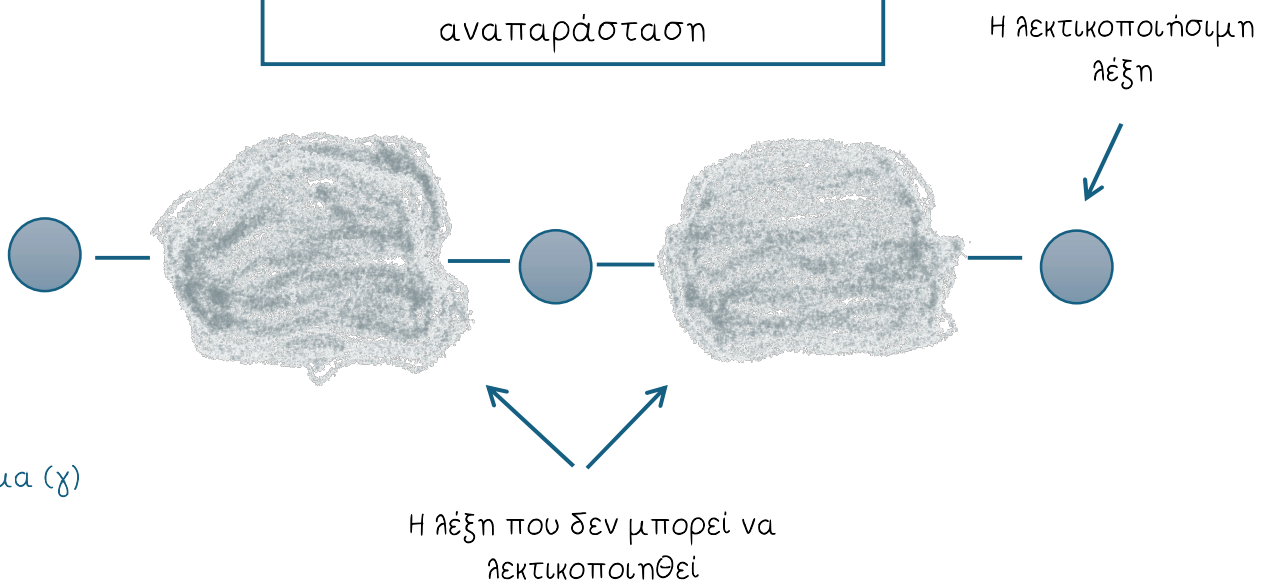
Σχήμα (α)

Η φανταστική αναπαράσταση των
λέξεων σε ψυχικό επίπεδο

Σχήμα (β)

Η ελλιπής φανταστική
αναπαράσταση

Σχήμα (γ)

Ο ψυχισμός ως ενιαία οντότητα αποτελούμενη από μικρότερες μονάδες θα μπορούσε να αναπαρασταθεί νοητικά, όπως και μια λέξη, με τη μορφή δηλαδή ενός κυκλικού σχήματος. Η διαφορά έγκειται στο ότι ο ψυχισμός, σε αντίθεση με τη λέξη η οποία αποτελεί το βασικό μέρος ενός ευρύτερου συνόλου, της Γλώσσας, αποτελεί ο ίδιος το περιβάλλον μέσα στο οποίο ανθίζουν οι ψυχικές λειτουργίες. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι κάτι αντίστοιχο με το περιβάλλον των Εννοιών, το χώρο στον οποίο διαβιεί το σύνολο των εννοιολογικών κατασκευών.

Μια από τις μικρότερες μονάδες που συνθέτουν το εσωτερικό του ψυχισμού είναι τα μνημονικά ίχνη. Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι αυτές οι μνημονικές αναπαραστάσεις είναι κατανεμημένες μέσα στο ψυχικό πλαίσιο με τη μορφή μικρών κύκλων (σχήμα (β)). Ας φανταστούμε πως απομονώνουμε μια από αυτές τις αναμνήσεις και την τοποθετούμε στο κέντρο του ψυχισμού. Η εμφάνιση ενός ερεθίσματος (από το εξωτερικό ή το εσωτερικό περιβάλλον του ατόμου), το οποίο ενεργοποιεί αυτή την ανάμνηση, θα μπορούσε να επιφέρει αυτό το αποτέλεσμα. Στη συγκεκριμένη περίπτωση θεωρούμε την ανάμνηση ως ταυτοποιήσιμη, δηλαδή το περιεχόμενο που φέρει μπορεί να αναγνωριστεί και να λεκτικοποιηθεί από το άτομο. Αφού το άτομο συνδεθεί νοητικά και συναισθηματικά με τα σημασιολογικά σημεία που περιβάλλουν την ανάμνηση και τα στοιχειοθετήσει, μπορεί να μιλήσει για αυτά. Ορισμένες φορές, λοιπόν, γνωρίζουμε τις λέξεις που περιγράφουν αυτό που μας συμβαίνει εσωτερικά. Τι συμβαίνει, όμως, όταν η γνώση αυτή μας είναι άγνωστη;

Η χαλαρή σύνδεση ανάμεσα στη φαντασιακή αναπαράσταση ενός αντικειμένου (φυσικού ή ιδεατού) και τη λέξη που σχηματοποιεί την ουσία του ή η έλλειψη αυτής της σύνδεσης οδηγεί σε δυσκολία ή αδυναμία άρθρωσης *αυτού που θέλουμε να πούμε*. Τα κενά που δημιουργούνται στη φαντασιακή αναπαράσταση γίνονται ορατά στη Γλώσσα με τη δημιουργία λεκτικών κενών (σχήμα (γ)). Εφόσον η νοητική αναπαράσταση της υποτιθέμενης λέξης (δηλαδή της λέξης που θα περιμέναμε να σχηματιστεί αντί του κενού) παραμένει απροσδιόριστη, θα

μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι αντικαθίσταται από το περιβάλλον των Εννοιών, το χώρο των εννοιολογικών οντοτήτων από τον οποίο εξάγονται οι έννοιες-λέξεις. Αν και ως έννοια είναι υπαρκτή και συνυπάρχει με τις υπόλοιπες σημασιολογικές οντότητες μέσα στο περιβάλλον των Εννοιών, δεν είναι εφικτό να διαχωριστεί από αυτές, να οριοθετηθεί και να αναδυθεί ως μια αυτόνομη έννοια-λέξη.

Στο σημείο αδυναμίας σχηματοποίησης της έννοιας και σύνθεσης της λέξης που αναζητά το άτομο, για να περιγράψει κάτι που βρίσκεται στο εσωτερικό του ψυχισμού του, γεννάται η σύγχυση και το άτομο έρχεται αντιμέτωπο με την ασάφεια. Σε αυτό το σημείο η φαντασιακή αναπαράσταση διακόπτεται και αντικαθίσταται από αυτή την άμορφη μάζα που δεν μπορεί να λεκτικοποιηθεί, την *ασάφεια*.

Η ασάφεια μπορεί να απεικονιστεί στον ψυχισμό ως το θολό πεδίο που περιέχεται μέσα σε ένα σαφώς καθορισμένο κυκλικό πλαίσιο, τα όρια του οποίου έχουν σχηματιστεί από τη δική μας ανάγκη για οριοθέτηση· δηλαδή για τη δημιουργία νοητικών και νοηματικών πλεγματών γύρω από αόριστες μονάδες αντίληψης οι οποίες με δυσκολία διαφοροποιούνται ως ξεχωριστές σημασιολογικές οντότητες από το ευρύτερο περιβάλλον των Εννοιών που ως ανθρωπότητα έχουμε εφεύρει. Η λέξη αυτή, από τη μια, χρησιμοποιείται, για να αποκρυσταλλώσει με σαφήνεια το νόημα μιας έννοιας ασαφούς· από την άλλη, αποτελεί *η ίδια μια λέξη* με ασαφές, μη καθορισμένο με απόλυτη ακρίβεια περιεχόμενο.

Αν είχαμε να κάνουμε με μια πιο σαφή έννοια, όπως είναι η λέξη «σπίτι», το πιο πιθανό είναι ότι αμέσως θα αναδυόταν στο μυαλό μας μια εικόνα διακριτή· η εικόνα δύο σχημάτων (τετράγωνο και τρίγωνο) ενωμένων με έναν πολύ συγκεκριμένο τρόπο, ώστε να σχηματίζουν αυτό που *σημαίνει* για εμάς η λέξη *σπίτι*. Στο σημείο, λοιπόν, όπου νοητικός και γραμματικός σχηματισμός συναντιούνται και χίνονται Ένα (ταυτίζονται), αναδύεται η σημασία μιας λέξης.

Ο ψυχισμός είναι ένας τόπος ο οποίος καλύπτεται σε ένα μεγάλο βαθμό από ασάφεια. Είναι τόσα πολλά και με διάσπαρτο τρόπο τοποθετημένα σε όλη την έκτασή του τα δομικά στοιχεία που τον αποτελούν, με αποτέλεσμα η δομή του να γίνεται ιδιαίτερα πολύπλοκη. Στην επαφή του με τα διάφορα κομμάτια του ψυχισμού, το άτομο καλείται να ονοματίσει τα ψυχικά φαινόμενα που λαμβάνουν χώρα στο εσωτερικό του. Αυτή η διαδικασία ονοματοδοσίας μπορεί να καταστεί πολύ δύσκολη, εάν το άτομο αδυνατεί να διαιρέσει σε επίπεδο φαντασιακό την ενιαιότητα του ψυχισμού του. Η διαδικασία της διαίρεσης περιλαμβάνει το διαχωρισμό της κάθε έννοιας από το σύνολο των Εννοιών μέσω της οριοθέτησης, της τοποθέτησης δηλαδή διακριτών περιγραμμάτων γύρω από το απροσδιόριστο περιεχόμενο του ψυχισμού. Τα τμήματα που σχηματίζονται αποτελούν τα νοηματικά μέρη ενός βιώματος που το άτομο προσπαθεί να *βάλει σε λέξεις*. Αυτά τα μέρη δεν είναι παρά σημεία του σώματος τα οποία κουβαλούν το αποτύπωμα της επίδρασης του βιώματος στο σώμα.

Μπορούμε να φανταστούμε το βίωμα ως κάτι το ολόκληρο· μια ολότητα η οποία διασπάται σε πολλά μικρότερα κομμάτια τη στιγμή της επαφής της με τον ψυχισμό του ατόμου. Της διάσπασης αυτής προηγείται η σύγκρουση, μέσω της οποίας οδηγούμαστε από την ολότητα που χαρακτηρίζει τη δομή του βιώματος στο διαχωρισμό του σε επιμέρους τμήματα που φέρουν το περιεχόμενο του βιώματος και αποθηκεύονται στα διάφορα μέρη του σώματός μας.

Η ανάμνηση ενός γεγονότος έρχεται και κάθεται πάνω στο σώμα. Το σώμα σημαδεύεται από αυτό που *σημαίνει* για το άτομο το βίωμα με το οποίο έρχεται αντιμέτωπο. Η διαδικασία της αποκωδικοποίησης της σημασίας του βιώματος συμπεριλαμβάνει την ενσωμάτωση όλων των πλευρών του στο συνειδητό μέρος της αντίληψης, το οποίο επιτυγχάνεται μέσω της πλήρους αποδοχής *αυτών που νιώθουμε*, των οδυνηρών συναισθημάτων και αισθήσεων του σώματος. Κάθε στιγμή κατά την οποία το άτομο είναι ανοιχτό στη βίωση των πραγματικών του συναισθημάτων, μια μικρή ένωση αρχίζει να σχηματίζεται

ανάμεσα στο σώμα και το νου, ανάμεσα δηλαδή σε αυτό που συμβαίνει στο σώμα και στον τρόπο με το οποίο αυτό το κάτι απεικονίζεται σε νοητικό επίπεδο.

Σε αυτό το σημείο της σύνδεσης, ο νους εισέρχεται σε μια διαδικασία αναζήτησης της αιτίας που εξηγεί σε ικανοποιητικό βαθμό την ψυχική του οδύνη. Το άτομο τότε καλείται να σκεφτεί, να ενώσει τα σημεία της εμπειρίας του, ώστε να βγάλουν νόημα, και να χτίσει τη δική του μοναδική επινόηση, η οποία θα μπορεί να εκφραστεί μέσα στο λόγο, μέσα στο πλαίσιο της Γλώσσας. Αυτή η λεκτικοποιημένη επινόηση, πίσω από την οποία τα σημαδεμένα μέρη του σώματος συνδέονται με τη φαντασιακή αναπαράσταση της σκέψης, συμβάλλει στη συμφιλίωση του ατόμου με την οδύνη του και, τελικά, στην ψυχική του απελευθέρωση.

Το άτομο, λοιπόν, χρησιμοποιεί το Λόγο (σύνθεση εννοιών-λέξεων), για να οργανώσει το εσωτερικό του ψυχισμού του και να πλαισιώσει την ασάφεια που κατακλύζει το ψυχικό όργανο. Σε αυτό το κείμενο καλύψαμε την περίπτωση κατά την οποία αυτό που δεν μπορεί να ειπωθεί υπάρχει ως έννοια και λέξη μέσα στο πλαίσιο της ζώσας Γλώσσας, αλλά κάπου χάνεται. Διαφορετικά, θα είχαμε να κάνουμε με κάτι (π.χ. συναίσθημα, σκέψη, ιδέα) που δεν άπτεται της λεκτικοποίησης, κάτι της τάξης του λεκτικά άπιαστου, αυτού που είναι αδύνατο να αρθρωθεί και να ειπωθεί. Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για αυτό σε ένα επόμενο κείμενο.